

Fra kommentering til vurdering! Studerendes indblik i en forskers arbejde med oversættelse – spørgsmål til og diskussion med forskeren om oversættelse af en konkret tekstpassage

Hvem skriver

Susanne Bramming og Chresteria Neutzsky-Wulff, undervisere i græsk propædeutik, SAXO-Instituttet, HUM

Fag, kursus/anden sammenhæng, studietrin, ECTS-point og antal studerende

Klassisk græsk propædeutik, 1.-2. semester på BA, varighed, i alt 30 ECTS, afprøvning i 2. semester på 1 daghold med ca. 25 studerende. Materialet fra aktiviteten blev også brugt på et fjernundervisningshold på ÅU.

Motivation for aktiviteten

Klassisk græsk propædeutik er et krævende kursus med en stejl læringskurve. Ønsket var at inddrage en forsker til at fortælle om sin egen forskning for at give de studerende et indblik i forskningens metode og indhold og dermed motivere dem gennem en forståelse af, at de allerede nu arbejder med den faglige grundkerne.

Centrale læringsmål med fokus på hvilken måde aktiviteten er forskningsbaseret

Oversættelse er med som en del af det daglige arbejde på kurset i græsk propædeutik, og hele vejen igennem kurset har de studerende en oversættelse liggende ved siden af den græske tekst.

Målet med FBU-aktiviteten har været at kvalificere de studerendes arbejde med såvel egne som professionelle oversættelser samt at bevidstgøre dem omkring de problematikker, der findes i denne disciplin, jf. de forskellige bevidsthedslag, der ligger i hhv. oversættelseskommentering og -vurdering. Dette inkluderer også at lære at diskutere oversættelse og give konstruktiv kritik.

På samme tid står motivation helt centralt, idet de studerende via dialog med forskeren forstår, at de allerede så tidligt i deres studium arbejder med fagets kerne. De konkrete teksteksempler bliver således udgangspunktet for, at de studerende og forskeren kan indgå i en dialog omkring oversættelse.

Beskrivelse af aktiviteten

Model: Bogmesseinterview (oplæg fra forskeren samt efterfølgende spørgsmål fra de studerende)

Tema: Oversættelse (som faglig formidling)

Forskerbesøget varer 2 lektioner.

Op til besøget læses og gennemgås tekstuddraget på græsk, forskerens oversættelse samt oversætterens indledning til oversættelsen, hvor der bl.a. står noget om principperne for oversættelsesarbejdet. Der tales om, hvad man kan spørge forskeren om for at give de studerende en ramme omkring forskerbesøget. Her er det vigtigt, at underviseren ekspliciterer sammenhængen med forskningen for de studerende.

De studerende analyserer den græske tekst og sammenligner den med forskerens danske oversættelse i grupper, idet hver gruppe formulerer to spørgsmål. Arbejdet foregår via Padlet, så alle kan se hinandens analyser og spørgsmål. Bagefter argumenterer hver gruppe i plenum for valget af spørgsmål. Forskeren får på forhånd spørgsmålene at se.

Det indledende arbejde suppleres af en række små videoer (screencasts) optaget til lejligheden af en forskningsbibliotekar på Det Kongelige Bibliotek, hvor han fremviser relevante håndskrifter og materiale med relevans for overleveringen af den antikke forfatter. De studerende ser disse videoer i timerne sammen med underviseren.

Under selve besøget starter forskeren med et oplæg om den antikke forfatter og arbejdet med oversættelsen, hvorefter grupperne stiller deres spørgsmål og diskuterer med forskeren.

Efterfølgende trækkes besøget og arbejdet med oversættelsesprincipper ind i undervisningen igen for at fastholde de studerendes bevidsthed omkring dette emne. Emnet er en del af studieordningen og står centralt i det filologiske arbejde, hvorfor det i forvejen indgår i de studerendes daglige arbejde med faget.

Centralt står:

Bevidsthed om overleveringstraditionen for antikke tekster

Oversættelsesprincipper

Fra oversættelseskommentering til -vurdering

Mulig udvidelse af aktiviteten

Som opsamling på besøget formulerer forsker og studerende i fællesskab 3-5 gode regler for oversættelse, som de studerende kan arbejde videre med og referere til.

Samspil mellem undervisningen og eksamen:

Til eksamen, som er mundtlig, skal de studerende selv oversætte et stykke græsk tekst, men en kommentering af professionelle oversættelser indgår ikke.

Udbyttet af aktiviteten for de studerende (formål/effekt)

De studerende deltog meget aktivt i diskussionen med forskeren, Adam Schwartz, der har oversat Xenophons værk "Anabasis" sammen med sin forskerkollega David Bloch.

Hans redegørelse for baggrunden for og indholdet i Xenophons værk tydeliggjorde, hvordan kontekst og analyse af værket hænger tæt sammen med de oversættelsesprincipper, der vælges.

Det var tydeligt, at deres daglige arbejde med oversættelse, hvor de bliver bedt om at kommentere professionelle danske oversættelser ift. de græske tekster, blev suppleret med en ny viden om, hvad professionelle oversættere gør af hensyn til formidlingen af de græske tekster og oversættelsernes moderne målgrupper. Derfor vores formulering: fra kommentering til vurdering.

Udbyttet i forskningsøjemed

Fokus for aktiviteten har været at undersøge, om og hvordan forskningen kan gøres relevant for undervisningen. Umiddelbart er der ikke en direkte relevans for forskeren eller forskningen, fordi de studerendes arbejde med oversættelse ligger langt fra forskerens.

Ikke desto mindre kan dialogen med de studerende, der først lige er begyndt at forholde sig til fagets metode, godt have en generel positiv virkning på forsknings- og undervisningsmiljøet. Det kan fx – for nogle af de studerendes vedkommende – føre til en tidligere tilknytning til forskningen og forskerne på stedet.

Under alle omstændigheder er den fælles dialog om og italesættelse af fagets grundkerne til gavn for såvel studerende som forskere. Ifm. aktiviteten roste forskeren de studerende for deres formuleringer af spørgsmål til teksten, hvilket viser, at det er muligt for forskningen og meget nye studerende at mødes omkring arbejdet med oversættelse.

Styrker og svagheder ved aktiviteten

Selve forløbet var ikke svært, men det tog længere tid end først beregnet, hvilket gjorde resten af semestret presset.

Under forskerbesøget fik de studerende mange konkrete tips og tricks til det daglige arbejde med oversættelse, som de kunne bruge fremadrettet. Men forankringen i konkrete eksempler i teksten gav også et godt udgangspunkt for at tale om mere principielle overvejelser – både konkret og hævet op på et højere niveau. Fx blev balancen mellem at være tekstnær og skrive på et flydende dansk, som en læser af værket på dansk gider læse, diskuteret løbende i gennemgangen af tekstuddraget. Og der blev givet flere bud på principper for en god oversættelse.

Et vigtigt element i mødet med forskeren er bevidstheden om, at forskning kræver en kritisk, diskuterende tilgang. De studerende kan godt på begynderniveau blive opmærksomme herpå og lære at have denne bevidsthed. Der er mange elementer i færdighedsorienterede fag, som ikke kan diskuteres, men kontakt med en forsker viser, at en faglig diskussion netop bygger på en solid forståelse af dette "indiskutable" fundament, og de har under besøget arbejdet med helt konkrete teksteksempler, hvor de kan se områder i faget, der faktisk kan diskuteres, fortolkes og dermed forskes i.

Yderligere oplysninger (om aktiviteten, links eller andre materialer):

Link til det digitale værktøj Padlet med de studerendes spørgsmål til forskeren:

<https://padlet.com/susannebramming/se2qubt3kqr4>

Xenophon - Anabasis 3. bog 1.4-12

Hver gruppe finder 2-3 steder/sætninger, som I laver en 'arbejdsoversættelse' af. Citer derefter samme passage i Bloch og Schwartz' oversættelse.

GRUPPE 1 Afsnit 4-5	GRUPPE 2 Afsnit 6-7	GRUPPE 3 Afsnit 8-10	GRUPPE 4 Afsnit 11-12
<p>Gruppe 1</p> <p>Afsnit 4: Tekst: ὄν αὐτοῦ...πατρίδος.</p> <p>Arbejdsoversættelse: Proxenos mente, at han ville være mere nyttig for ham selv end fædrelandet ville(?)</p> <p>Oversættelse: Og Kyros mente Proxenos personlig at have større nytte af end sit eget fædreland.</p> <p>Spørgsmål: Hvorfor denne grammatisk kringlede oversættelse samt stor mulighed for misforståelse af hvem, der mener hvad.</p> <p>Afsnit 5: Ord: προθυμῶς</p>	<p>GRUPPE 2</p> <p>AFSNIT 6: ...κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδόν...</p> <p>Arbejdsoversættelse: ...for at kunne komme smukkeste og bedst på vejen, som han planlægger.</p> <p>Adam & co.: ...for at den planlagte rejse kunne ende så godt som muligt. Begrundelse for hele sætning, både skift i subjekt samt 'ende godt'. Hvordan oversættes det typiske, græske udtryk κάλλιστον καὶ ἄριστον og andre bedst muligt?</p> <p>AFSNIT 7: ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο...</p> <p>Arbejdsoversættelse:</p>	<p>Gruppe 3</p> <p>Afsnit 8 Πρόξενον καὶ Κύρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν</p> <p>Gruppens oversættelse Proxenos og Kyros, som allerede skulle til at påbegynde rejsen op i landet</p> <p>Adams oversættelse Kyros og Proxenos, som netop var ved at være færdige med forberedelserne til Marchen</p> <p>Spørgsmål: Hvorfor denne ændring?</p> <p>Afsnit 10 ὁρμῆν (οὐ γὰρ ᾔδει τὴν ἐπὶ βασιλεῖα ὁρμῆν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν</p>	<p>Gruppe 4</p> <p>Afsnit 11 "I denne håbløse situation var han"</p> <p>"ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν," De har skrevet det som en præpositionsforbindelse.</p> <p>Afsnit 12 Hvilket overvejelser har I gjort jer angående navne som for eksempel "Zeus Basileus"?</p>

Små uformelle instruktionsvideoer med forskningsbibliotekar på Det Kongelige Bibliotek, Anders Toftgaard, optaget på iPad med app'en Explain Everything:

1) Intro til katalog over græske håndskrifter

https://ku.23video.com/v.ihtml/player.html?source=embed&photo_id=13845324&token=8e342a7d80887e5bf3db3dd3b620fd83

2) Intro til tekstudgaverne fra Oxford University Press (Oxford Classical Texts)

https://ku.23video.com/v.ihtml/player.html?source=embed&photo_id=13845379&token=26377d769268700e20dd23255daf6396

3) Håndskrift-intro I

https://ku.23video.com/v.ihtml/player.html?source=embed&photo_id=13845528&token=d9ff9ae7fa200a92a799fd069f9d53ea

4) Håndskrift-intro II

https://ku.23video.com/v.ihtml/player.html?source=embed&photo_id=13845584&token=728be42fde0acb872115a5f7261d30af

Nøgleord: Motivation, refleksion, kritisk tilgang, metodebevidsthed.